

Spojené typy na známkách OR 150 h

Za typ je dle obecné definice považován pravidelně se opakující rozdíl v kresbě známky, aršíku či přepážkového archu téhož druhu a téže nominální hodnoty, vzniklý v průběhu zhotovování tiskové formy jako přirozený důsledek zvolené tiskové techniky nebo zvoleného pracovního postupu.

U známek emise Osvobozená republika je všeobecně známým výskyt dvou typů a existence tzv. spojených typů u nominální hodnoty 40 h. Naproti tomu existence různých typů u výplatních známek nominální hodnoty 150 h je objevem posledního desetiletí, kdy dva členové Komise expertů SČF, pánové Chvalovský [1] a Žampach [2], nezávisle na sobě popsali různé zjevné odchylky od standardní kresby známkového obrazu, vyskytující se na více známkových polích přepážkového archu.

Za I. typ je u těchto známek považována standardní kresba známkového obrazu. Pro II. typ jsou charakteristické odchylky v kresbě levé dolní části známky a nejmarkantnější z nich je barevná čárka na horním stínování Řípu (obr. 1). III. typ se od standardu liší barevným vrypem v horní části lipového lístku pod pravou hodnotovou číslicí I (obr. 1).

Příčinu vzniku typů lze přičíst skutečnosti, že k získání černotiskových otisků pro pomocnou sestavu bylo fotochemickou cestou z výchozí předlohy zhotoveno více štočků, nejméně však tři. Při výrobě dvou z nich vznikly odchylky způsobující tisk popsané změny kresby. Při zhotovování pomocné černotiskové sestavy byly otisky z jednotlivých štočků uspořádány tak, jak je schematicky znázorněno na obr. 3.

Z pomocné sestavy byly popsané odchylky přeneseny na skleněný negativ a z něho na všechny vyrobené tiskové desky. Kolik jich bylo celkem zhotoveno, není známo. Ze studia odchylek v obrazu a kresbě známek však bezpečně víme, že dvě byly použity k tisku výplatních známek. Minimálně jedna další ze zhotovených desek

sloužila po rozřezání jako zdroj známkových štočků při tisku dopisnic pro cizinu (CDV 26). I u nich lze rozlišit tři různé varianty, a to právě podle typů vyskytujících se na jejich vytištěné známce [3], zatímco dříve prováděná rozlišení podle velikosti číslic a písmene h vytištěné prodejní ceny nebo podle velikosti vytištěného státního znaku se ukázala jako nejednoznačná, a tím i nepřesvědčivá.

Na každém přepážkovém archu, ať je otiskem 1. nebo 2. tiskové desky výplatních známek, lze nalézt 52. známek I. typu, 27 známek II. a 21 známek III. typu v dříve uvedeném uspořádání. Uvedená skutečnost zakládá skutkovou podstatu vzniku spojených typů ve variantách: I. + II., I. + III., resp. II. + III., a to na horizontálních a vertikálních páskách nebo blocích známek. Z hlediska četnosti výskytu známek s jednotlivými typy je nejvzácnější poslední z uvedených variant. Sběratelsky zajímavé jsou zejména takové čtyřbloky, u kterých lze nalézt všechny tři varianty spojených typů současně. Jedním z takových je i čtyřblok pocházející z pravého dolního rohu každého přepážkového archu (obr. 4). Obsahuje-li navíc i okraj s ochranným rámem a deskovým označením (obr. 5), je pěknou ozdobou každé specializované sbírky či výstavního exponátu. Ceněná je i trojpáska známek pouze III. typu, která je na přepážkovém archu zastoupena vždy pouze jedním exemplářem (ZP 65 - 66 - 67).

Sběratelské možnosti jsou navíc umocněny dvojím různým oficiálně použitým zoubkováním (hřebenové 14 a řádkové 13 3/4), možnostmi výskytu na celistvostech (nejčastěji doporučených dopisecích) a známkách s přetiskem DOPLATIT. U těch je však často identifikace známek III. typu právě přetiskem velmi ztížena.

Další možnosti rozšíření specializované sbírky, pro autora tohoto článku však náležející do říše snů, je zastoupení všech tří typů i na střihaných (nevydaných) známkách. Teoreticky se dá uvažovat i o spojených typech na pásce

střihaných známek, ale i dvojpáska ze sbírky pana Pytlíčka, která sama o sobě patří mezi mimořádné vzácnosti, spojuje "pouze" dvě známky I. typu, pocházející z 3. a 4. známkového pole otisku 1. tiskové desky.

Jiří Kašpar

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
II.	II.	I.	I.	I.	II.	I.	II.	I.	I.
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
I.	III.	I.	III.	I.	III.	II.	I.	II.	I.
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
II.	I.	II.	II.	I.	I.	I.	II.	I.	III.
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
I.	I.	I.	I.	III.	I.	III.	I.	III.	I.
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
I.	III.	I.	III.	III.	I.	III.	II.	II.	II.
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
III.	I.	III.	I.	I.	I.	I.	III.	III.	I.
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
III.	I.	I.	I.	III.	III.	III.	I.	III.	II.
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
I.	II.	I.	I.	II.	I.	II.	II.	I.	I.
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
II.	II.	I.	I.	I.	II.	I.	I.	I.	III.
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
I.	I.	I.	II.	II.	II.	II.	I.	II.	II.

Literatura

- [1] Chvalovský, J.: Dva typy známek OR 150 h. Filatelie 1993, č. 11 a 12, str. 420.
- [2] Žampach, F.: K problematice známky 150 h OR. Filatelie 1994, č. 7, str. 233.
- [3] Kašpar, J.: Typy na dopisnicích OR 150 h. Merkur Revue 1997, č. 3, str. 5.

4	
89	90
I.	III.
99	100
II.	II.

